

68876

Izseljenska knjižnica 7.

**Če greš
na tuje ...**

**Izdal
Škofijski izseljenski sklad
ljublanske škofije.**

Kako pojdi?

Če greš na tuje...

1934

Izdal škofijski izseljenski sklad
ljublanske škofije.

Tiskala Misijonska tiskarna, Domžale-Groblje.

Spisali:

Dr. Fr. Grivec P. A.; Dr. J. Odar, P. Kazimir
Zakrajšek O. F. M.

Z dovoljenjem cerkvene oblasti v Ljubljani.
št. 1916, dne 12. aprila 1934.

68876

Naroča se pri družbi sv. Rafaela
v Ljubljani.

I. del.

Kako pojdi?

»Ljubi je domek, če ga je tudi samo za bobek«, so rekli Slovenci, ki so ljubili svoj dom in se bali tujine. Doma so ostali, doma pridno delali in doma si skušali pridelati vsakdanjega kruha. Blagoslovljen je kmečki stan, najboljši je, in najbolj gotovo osreči človeka. Blagor mu, ki se tega zaveda! Koliko prevar in razočaranj si prihrani! Zato, slovenski kmet, ljubi svoj stan, in drži se ga, dokler se ga moreš! Ostani pri svojem plugu, ki je konec konca vendar le najzanesljivejši in najpravičnejši delodajalec. Pri njem si ti gospod, po tovarnah in pisarnah boš pa le hlapec, da, suženj, po službah dekla.

Če pa moraš z doma, nikar iz domovine! Naša lepa domovina je bogata in daleko še ne preobljudena. Poskusi vse, da najdeš tu v državi zaslužka in kruha. Če ga tu ne boš, ga boš še težje na tujem! Tujina je brez srca, je kruta. Izseljence sprejema ne iz ljubezni, temveč, da jih izkorišča, da se z njihovimi delavnimi silami bogati. Mi nimamo radi, če prihajajo

tujci k nam in domačinom odjedajo kruh. Enako tujina. Če greš na tuje, Bog ve, kako bo! Tisoče in tisoče naših ljudi nam je tujina že požrla, naredila nezumno nesrečne. Poginili so v strašnem razočaranju.

V tujini si izgubljen za svoj narod ti in tvoj rod! V tujini je v nevarnosti tvoja vera, tvoja duša, tvoja večnost. Tisočem naših ljudi je tujina raztrgala dušo in srce, vzela jim Boga. »Kaj pa pomaga človeku, če cel svet pridobi, svojo dušo pa pogubi.« Zato ostani v domovini.

Vendar tudi doma ne moremo vsi ostati. Doma je večkrat pomanjkanje dela in jela. Industrije, tovarn, nimamo še dovolj. In moderna prometna sredstva, udobno, varno in ceneno potovanje je kaj zapeljivo! Kaj vablivo vabi človeka ven v širni svet. In danes se celi svet izseljuje in preseljuje. Nič hudega ni to, še dobro in koristno je za vsak narod in za precejšen del izseljencev. V tujini jih veliko najde boljšega kruha kot doma, nekateri celo veliko blagostanje. Izseljenci svoje prihranke tudi domov pošiljajo svojim domačim. Koliko naših kmetij je rešil propada samo izseljenski denar. Narodno gospodarstvo se tudi s tem denarjem množi, ker prihaja iz tujine in veča naš državni kapital.

Vendar pa je izselitev v tujino za marsikoga usodepolna in je za mnoge tisoče res bila in je še. Pa zakaj? Ni vsak za tujino. Ne smeš reči, ta in ta je dobro

naredil, bom jaz gotovo tudi. Ni tako. Sto drugih je res dobro naredilo, da so se izselili, ti pa ne boš. Nimamo vsi enakih zmožnosti. Glej naše dosedanje izseljenstvo! To ti daje resen opomin. Sto jih je našlo »srečo«, drugih sto pa »nesrečo«! Pa ni bila to res samo sreča, temveč sami so si naredili ali srečo, ali nesrečo. Eni so imeli potrebne sposobnosti za boj za obstanek in napredek v tujini, drugi pa ne. Da pojasnim to, tu priobčim: dva brata sta šla na tuje. Eden trezen, pameten, priden in varčen. Drugi pijači udan, lahkomisljen, len, zapravljiv. Prvi je našel gotovo srečo, katere pa ni našel še le v tujini, temveč jo je nesel že seboj z doma. Drugi je našel gotovo nesrečo. Pa tudi on jo je nesel seboj. So tudi celi narodi taki. So še razne druge zmožnosti potrebne, ki pomagajo izseljencu najti srečo. To so razne duhovne sposobnosti, pravimo jim inteligence duha. Kdor ima te, se hitro znajde v razmerah, v katere pride v tujini. Nauči se hitro jezika, zna si poiskati dobro delo, zna se gospodarju prikupiti, zna gospodariti. Ve kako in kam denar nalagati, zna ga vložiti v trgovino, ki jo odpre in uspe. Potem je treba značaja, krepke volje in hitrega vpogleda v življenje. Vsega tega pa nima vsakdo, vsaj ne dovolj, da bi mogel sprejeti v tujini na se težak boj za obstanek in napredek v tujih razmerah, med tujim narodom, v tujih krajih.

Potem ni vseeno kam greš. Vsaka dr-

žava ima kaj svojega. Značaj ljudstva, razmere, delavske prilike so po raznih državah tako različne, kakor so barve njih zastav; in ni vsakdo za vsako državo. V Ameriki bi morda ta ali oni uspel, v Franciji pa ni. Ali obratno.

Predno oddideš iz domovine premisli zato:

1. samega sebe in svoje zmožnosti, svoj značaj, svoje dobre in slabe lastnosti. Da se spoznaš, premisli svoje dosedanje uspehe in neuspehe. Morda vprašaj za svet tiste, ki te dobro poznajo in ti dobro hočejo.

2. Presodi in poizvedi dobro o kraju, kamor misliš oditi, o tamkajšnjih delavskih razmerah. Pojdi tja, kjer je morda že kak sin, brat, sorodnik, prijatelj. Poslovi se pa tudi kot dober kristjan, s sprejemom sv. zakramentov, z molitvijo. Prvi izseljenci so šli na tuje skozi Brezje. »Marija, pomagaj mi v tujini«, so klicali odhajajoč čez mejo. In niso se kesali. Marija je pa dobra mati tistih, ki ostanejo njeni.

3. Nesi na tuje seboj tudi Boga! Kako naj izseljenec najde v tujini srečo, če je pa doma pozabil podlago in vir vsake sreče — Boga? Ko prestopi meje svoje domače župnije, marsikateri izseljenec misli, da zanj ni več ne Boga in njegovih božjih zapovedi. Ne, ne, dragi rojak! Kamorkoli greš, povsod nesi v svojem srcu svojega Boga seboj! V tujini se ga še bolj trdno in zvesto okleni, ga še bolj trdno postavi globoko v svoje srce in svoje mišljenje in življenje. Zavi-

hrali bodo tam prav gotovo mrzli — protiverski — viharji, pogubonosni valovi strasti se bodo dvignili, številne nemoralne priložnosti bodo s silno močjo in vablјivostjo pritisnile na tvoje srce, da te pahnejo v strašni prepad moralnih zablod. Po teh zablodah bo prišla še nesrečna pijača in — sreča je šla! Samo, ako se boš v tujini, zlasti prva leta, prav trdno oklenil svojega Boga, ako boš zmožen slišati in ubogati glas svoje vesti, — glas tega Boga, ako boš imel Boga v srcu, molil k njemu za pomoč, da ti bo pokrepil tvojo voljo, — boš vztrajal in zmagal in — našel srečo v tujini.

4. Zato piši preje na tuje svojim znanecem, pa samo takim, o katerih veš ali lahko sodiš, da so taki, da ti bodo pri prvem koraku v tujino postavili tvojo nogo na trd kamen srečne bodočnosti. Če pa ne veš, kakšni so, pa skleni, da bo prvo, kar boš skušal v tujini narediti, to, da boš poskušal spoznati — med kake ljudi si zašel. Skleni, če boš videl, da ni v redu vse tako, kakor te je naučila tvoja mati, da boš bežal takoj od njih kot strupenih gadov in sicer takoj, predno bodo dobili priliko, da te zastrupijo. Vse je bilo pri mnogih rešeno, ker so prišli na tujem k dobrim domačim ljudem, sorodnikom. Ti so jim dali dober dom, našli primerno delo, jih takoj vpeljali v dobro družbo, v pravo tovarišijo, v zdrave razmere, jih vpisali v cerkev, v dobra društva in sreča je bila zagotovljena. Drugi so prvi svoj korak v tujini zagrešili,

zašli v slabo družino, ki jim je dala slab dom, jih vpeljala v slabo družčino, slaba društva, v pijanost in nemoralnost, in — nesreča je bila zagotovljena. Vse izgubljeno.

5. Loči se od doma pravilno kot katoliški človek, ki se zaveda, da »prazno je delo brez sreče iz nebes«, da je tvoja izselitev, kakor če bi srečko kupil, negotova, da pa z Bogom, z njegovo pomočjo in njegovim blagoslovom človek vse zmore in vse doseže. Od domačih se poslovi kot dober družinski član. Kako se kesajo pozneje tisti, ki so odšli od doma v jezi, brez slovesa. Posebno peče to sinove in hčere, ako so tako zapustili svoji stariše. »Očetov blagoslov zida otrokom hiše«, pravi sv. pismo, in prav pravi. V tolike nevarnosti gre na tuje, tako zelo bo potreboval božjega blagoslova in zato molitev starišev. Pa se loči z grehom proti četrti božji zapovedi. Kako naj takega spremlja blagoslov v tujini? Ni mogoče.

6. V tujini je posebno velika nevarnost za tvojo vero. Tisočem jo uropa. Jo bo tudi tebi? Kakor boš sam hotel. Povsod se lahko verno živi, Bogu služi, kdor le hoče. Sredi Ljubljane, kjer je toliko cerkva, kjer jih toliko živi lepo krščansko življenje, žive drugi tisoči popolnoma pagansko. V Chicagu, v modernem Babilonu, kjer je toliko strašne propalosti, pa žive stotisoči uprav krščansko življenje. Bog ostane v tistem srcu, ki ga ne izžene, ki ga

hoče. Ostane pa enako v rodni vasi pod domačo streho, kakor v tujini kjerkoli.

7. Pa zakaj nesi Boga seboj? Saj nismo prišli na tuje, da bi v cerkev hodili, so nekje naši ljudje odgovarjali izseljeniške-
mu duhovniku, ki jih je svaril in vabil v cerkev. Kaj ti duhovnik v cerkvi da? Res Res, ne greš na tuje, da bi v cerkev hodil, temveč, zato ker si na tujem, ker si v nevarnosti, da se izgubiš, hodi toliko raje v cerkev. Kaj ti duhovnik v cerkvi da? Res je, ne more ti dati telesnega kruha. Toda ali si samo žival, ki živi samo telesno življenje? ali nisi človek z dušo, ki tudi potrebuje hrano za svoje duhovno, notranje življenje? In to duhovno hrano, toliko lepih opominov, lepih nauk in svaril, milosti božje, ali je ne dobiš samo v cerkvi? Zato ne pozabi, da »človek ne živi od kruha«, temveč tudi od božje besede. Za urejeno, človeka vredno, pametno, srečno življenje je nujno potrebna ta duhovna hrana, po katero hodi pridno v cerkev in se nikdar ne boš kesal. Vsak se je pa še kesal, kdor je to opustil, nekateri prav bitko in si priznal: »Kako sem bil neumen!«

8. V tujini ne pozabi svojih domačih, svoje domovine, svoje vere, svoje cerkve. Kamor prideš, okleni se ondotne župne cerkve, predstavi se ondotnemu duhovnemu očetu in ga prosi njegove naklonjenosti. V marsikateri stiski boš našel samo v njem zvestega prijatelja in pomočnika.

9. Naroči si iz domovine katoliške ča-

sopise, knjige Družbe sv. Mohorja. To bo notranja vez, ki te bo ohranila zvestega svoji veri in narodu. Tam boš čital novice iz domovine in, če tudi na tujem, sredi tujih ljudstev, živel boš s svojim narodom in v svojem narodu.

10. Če so v kraju slovenska katoliška društva, pridruži se jim. Nikar v brezverska društva, pa naj so še bolj »narodna« po imenu in pravilih. Če so v resnici slovenska, morajo biti katoliško narodna, ker je slovenski narod katoliški narod.

In če v kraju ni katoliškega društva, pa vas je več Slovencev, bodi ti narodnjak in ga jim ustanovi. Tvoje ime bodo proslavljali rojaki s hvaležnostjo, ako jim pomagaš do društva in mnogo veselih in lepih ur boš vžil, ko se enkrat društvo razvije.

11. Ako je v kraju slovenski časopis, naroči ga, ako je katoliški.

12. Varčuj svoje težko zaslužene žulje. Prišli bodo morda časi brezposelnosti. Kako boš srečen, če boš imel prihranke, ki te bodo vzdržali nad vodo v teh časih.

13. Če vidiš, da ne moreš dobiti dela, da se potapljaš, reši se domov preje, predno utoneš v bedi in pomanjkanju.

Skratka: ostani doma. Če moraš pa res na tuje, najprej ne iz države! Ako pa moraš tudi iz države, pa se izseli kot pameten, razumen človek in kristjan, previdno in pametno!

Poslušaj nasvet človeka, ki je na lastne oči videl nezmerno gorja, bede in nesreče

med našimi izseljenci. Če pa nočeš poslušati in misliš, da si ti modrejši, dobro, pa poskusi. Toda če boš nesrečen, spomni se tehle lepih in dobromislečnih besed in reci: sam sem si kriv!

II. del.

Za slovenska dekleta

1. Nad deset tisoč slovenskih deklet, pravijo, da je že po južnih mestih naše države. Ogromna številka, ki kaže, da se je tudi naših deklet polastila izseljenska bolezen, ki jim ne pusti ostati doma ter jih žene po svetu.

Pa to bi še ne bilo tako zlo. Zlo je pa, da se velik del teh deklet moralno izgubi. Deloma so temu krive službe, deloma revščina, deloma pa tudi lahkomiselnost deklet samih. Tako jih veliko zabrede v nemoralno življenje, da si z grehom služijo svoj kruh, kar je pa začetek gotovega popolnega propada. Konec takega življenja je bolnica, ali blaznica, ali beraška palica, vseh konec pa — zgodnji grob.

Zato, dekleta, če hočete same sebi dobro, ubogajte in poslušajte:

Nikar z doma ne v mesta, ne na tuje! Življenje na kmetih vam ne prija? Res je! Težko je zlasti dandanes. Toda ali se vam po službah obeta boljše življenje? Strašno se vara, katera si to domišlja.

Najprej se službe, vsaj dobre, zelo težko dobe. Po cele tedne tavajo dekleta po mestih in iščejo službe. In v tem času, kam naj gredo? Ravno na taka dekleta pa preže brezvestni trgovci z dekleti, zapeljivci in pohotneži in jih love. In koliko jih vjamejo in zapredejo v tolike zanjke, da se nikdar več ne rešijo! Dekle na kmetih ne pozna strašne zlobnosti in brezsrčnosti sveta. Ne pozna premetenosti in sleparstva teh hijen v človeškem telesu.

Drugič, življenje po teh službah. Dekle je sužnja svoje gospodinje, ki so pogosto brez srca in brez usmiljenja do nje. Doma godrnjaš čez sitnost matere. Toda mati, je mati, tudi če je stroga in sitna. Materino srce ima do tebe. Tuji gospodinjji si plačan posel. Kako boš potrpeela ž njo?

Tretjič, kakšne so te družine dostikrat! Ne samo, da ti pijejo srčno kri s prevelikim delom in pičlo hrano, še tvojo dušo hočejo od tebe. Pohotnim gospodarjem in domačim sinovom naj si sužnja najgrših strasti. Ti, poštena Slovenka, pošteno slovensko dekle?

Četrtrič pa za tako beraško plačo?

Zato, dekle, premisli raje stokrat, predno se odločiš za izselitev v mesta.

Če pa že moraš in hočeš na vsak način z doma v mesta, potem:

1. nesi seboj svoje poštenje, svojo pamet in svojo vero.

2. V katero mesto prideš, poizvedi najprej, če je v mestu kak dom za služkinje.

V Zagrebu ima Marijina družba slovenskih služkinj tak dom. V Belgradu vodijo tak dom slovenske frančiškanske šolske sestre iz Maribora. V Skoplju so ustanovile tak dom slovenske usmiljene sestre. Tudi v Sarajevu je tak dom. Tja naj te vodi prva tvoja pot in tam naj bo tvoj začasni dom in zavetišče, dokler ostaneš v mestu. Predno sprejmeš kako službo, se tu posvetuj. Ako ni v službi vse v redu, tu išči zaščite. Tu sem zahajaj ob prostih urah. Tu sem se zateci, ko si brez službe.

3. Poišči katoliško cerkev, kamor boš hodila k službi božji in sv. zakramentom.

4. Naroči si od doma »Bogoljuba« in »Domoljuba«. Dobro čtivo te bo krepilo v urah poskušnje.

5. Piši pridno domov starišem in domačim. Ozka vez z domom ti bo krepka opora poštenja in moralnega življenja.

6. Varčuj svoj težko prisluženi denar in misli na dneve, ko boš brez službe, misli na bolezen. Ne imej ga pri sebi, da ti ga ne ukradejo.

7. Ne sklepaj zvez znanja z moškimi, zlasti ako jih ne poznaš. Ne verjemi sladkim besedam. Vedi, čim slajše so besede, tem bolj so strupene: Čim slajši je jezik, tem grše je srce.

8. Varuj se nemoralnosti! Misli na strašne bolezni, s katerimi si lahko zastrupiš svojo kri kot posledico takega življenja. Za našo državo bo zakon, da bodo vsako okuženo žensko po policijskem od-

gonu poslali v domačo občino. Kaka sramota za dekle!

9. Ne sklepaj zakona z nekatoličanom! Čitaj v tej knjižici o tem na drugem mestu!

Slovenska dekleta, ostanite doma! Če greste pa z doma, ne delajte sramote svoji domovini, svojemu narodu!

Če pa moraš oditi z doma, na tuje, odidi tako, da si že s tem zagotoviš srečo v tujini.

III. del.

O občevanju z nekatoličani pri verskih opravilih

1. Za katoličane, ki žive med drugoverci, nastane vprašanje, ali se smejo udeleževati verskih svečanosti in opravil, ki se vrše v nekatoliških svetiščih, ali katere opravljajo nekatoliški duhovniki, oziroma drugoverci v obče?

Podobno temu vprašanju je drugo: ali smejo katoličani dovoljevati, da se nekatoličani udeležujejo njih verskih obredov?

Oboje: udeležba katoličanov pri verskih opravilih nekatoličanov, in pripustitev drugovercev h katoliškim verskim obredom, se imenuje z enotnim izrazom **občevanje z nekatoličani pri verskih obredih**.

I.

Ali je tako občevanje dovoljeno?

1. Udeležba katoličanov pri verskih opravilih nekatoličanov.

Verskega obreda tuje vere se moreš udeležiti na dva načina:

a) ali samo **po zunanje**, zgolj pasivno, tako da si le s telesom prisoten, samo kot gledalec, ali b) pa tudi **notranje**, aktivno, tako da se z voljo udeležuješ verskega opravila in hočeš pri njem sodelovati.

Da je med obema načinoma udeležbe velika razlika, je vsakemu razumljivo.

Cerkveni zakonik katoličanom na splošno prepoveduje udeleževati se verskih opravil tuje vere (kan. 1258 § 1.).

a. **Udeležba po notranje**. — Udeleževati se nekatoliških verskih obredov tudi po notranje, torej z voljo pri njih sodelovati, je katoličanom vedno in v vseh okoliščinah prepovedano. S tako udeležbo bi namreč nujno priznali, da so vse vere enako dobre, in da morejo v drugi veri prav tako častiti Boga kot v katoliški. To je pa sv. Cerkev obsodila kot zmoto. (Denz. — Ban. 12, n 1718). Resnica more biti namreč le ena in zato tudi le ena vera prava.

b. **Udeležba samo po zunanje**. — Pa tudi samo po zunanje, pasivno, biti navzoč pri nekatoliških verskih obredih je prepovedano. To pa ne zato, kakor bi taka navzočnost že pomenila odpad od vere, ampak zato, ker je s tako udeležbo združena nevarnost verskega odpada in ker utegne koga pohujšati.

Ker torej taka, samo zunanja udeležba ni sama na sebi zla, more biti v nekaterih okoliščinah radi važnih razlogov dovoljena. Taka udeležba se more dovoliti tem

preje, čim važnejši so razlogi, ki nagibajo katoličana, da se udeleži nekatoliškega obreda, čim manjša je nevarnost za njegovo vero in čim manjša je nevarnost, da bi se kdo pohujšal. Zato se n. pr. dovoljenost udeležbe pri nekatoliških obredih presoja tudi po krajevnih in časovnih razmerah. Tako je udeležba pri nekatoliških obredih preje dovoljena v nekatoliškem kraju kot v katoliškem, preje v kraju, kjer so pripadniki različnih ver že dolgo med seboj pomešani, kot pa v kraju, ki je bil še pred kratkim popolnoma katoliški. To mora vsak katoličan vedeti, da ne bo nepotrebnega z gledovanja.

Včasih pa nastane dvom, ali je dovoljeno udeležiti se kakega drugoverskega obreda, ki je bolj družinski ali narodni običaj kot pa verski obred (n. pr. »Slave«, »rezanje kolača«). V takem dvomu odloča škof (kan. 1258 § 2.).

O katoličanu, ki bi se v kljub opisanim prepovedim udeleževal nekatoliških obredov, domneva cerkveno kazensko pravo, da je že sumljiv krivoverstva (kan. 2316). Ako ga na to opomnimo, pa se ne poboljša, ga more škof kaznovati najprej tako, da mu prepove nekatere cerkvene posle, n. pr. da ne more biti cerkven ključar, ali boter pri krstu in birmi, pozneje pa ga lahko kaznuje tako kakor vsakega pravega krivo-verca (kan. 2315).

2. Pripustitev drugovercev h katoliškim verskim obredom.

Katoličani smejo pripustiti drugovercem, da se udeležujejo nekaterih sv. opravil, n. pr. sv. maše, pridige, zakramentalov. Prepovedana pa je njih udeležba pri takih obredih, ker bi se nujno razodevalo, da smatrajo katoličani, da ni med njimi in nekatoličani razlike v veri.

Tako n. pr. katoliški duhovniki na splošno ne smejo deliti zakramentov nekatoličanom, zlasti sv. obhajila ne. To bi bilo očitvidno znamenje pripadnosti k isti veri.

Nekatoličani ne morejo biti botri pri krstu in birmi katoliških otrok. Boter namreč prevzame nase dolžnost, da bo on skrbel za versko vzgojo otroka, komur je boter, ako bi stariši ne izpolnili te dolžnosti.

To so splošna pravila glede občevanja z nekatoličani pri verskih opravilih.

II.

Nekatera verska opravila, pri katerih se katoličani večkrat srečujemo z nekatoličani.

1. **Služba božja.** — Katoličanom ni dovoljeno udeleževati se božje službe, ki jo vrši nekatoliški duhovnik, četudi bi daieč na okrog ne bilo katoliškega duhovnika, in če tudi bi bil nekatoliški svečenik (pop, minister, pastor) veljavno posvečen, kot so na pr. starokatoliški ali pravoslavni

duhovniki. (Sv. of. 5. dec. 1668. Gasparri, Fontes IV, n. 738; 7. avg. 1704, G. Fontes IV, n. 770.)

Iz važnega razloga pa je pasivna, t. j. zgolj zunanja udeležba dovoljena n. pr. vojakom, šolskim otrokom, če jim udeležbo ukaže svetna oblast. Enako poslom, od katerih zahtevajo udeležbo gospodarji, pa posel brez težke škode ne more zapustiti službe.

Vedno pa je prepovedano kakršnokoli sodelovanje pri drugoverskih bogoslužnih opravilih: skupna molitev, petje, igranje, poljubljanje svetih podob, sprejemanje blagoslovljenega kruha, ki ga dele pravoslavni po sv. maši in nekateri episkopanci. Prepovedano je poslušanje nekatoliških pridig in govorov.

Ogledati si nekatoliško svetišče v času, ko ni v njem božje službe, ni prepovedano.

Če sreča katoličan nekatoliškega duhovnika s presv. Rešnjim Telesom, naj zakramentu izkaže čast, ne sme pa duhovnika spremiti ne k bolniku, ne v cerkev (Sv. of. 30. junija in 7. julija 1864, ad 5. G. Fontes IV, n. 978).

2. Zakramenti in zakramentali. Katoličanom ni dovoljeno prejemati zakramentov in zakramentalov od nekatoliških duhovnikov. (Sv. of. 30. junija in 7. julija 1864, G. Fontes IV, n. 978; 26. aprila 1894, G. Fontes IV, n. 1169). Samo v smrtni nevarnosti bi se smel katoličan izpovedati nekatoliškemu duhovniku, ki je veljavno po-

svečen; v smrtni nevarnosti more namreč vsak pravilno posvečeni duhovnik podeliti odvezo od grehov (kan. 882). Zakramentalov (n. pr. raznih blagoslovov in blagoslovljenih reči) ne smejo katoličani nikdar prejemati od nekatoliških duhovnikov.

Glede zakramentov sv. krsta in sv. zakona je pomniti posebej naslednje:

3. Krst. Katoličanom je strogo prepovedano pod najtežjo cerkveno kaznijo izobčenja, da bi dali krstiti otroka nekatoliškemu duhovniku (kan. 2319, § 1, n. 3). Ako torej katoliškega duhovnika ni blizu, pa se krst ne more odložiti, ker je n. pr. otrok slaboten, naj krsti otroka kak katoliški vernik; v sili sme krstiti vsak človek, bodisi krščen ali nekrščen. Nekatoličan ne more biti katoličanu veljavno za botra pri krstu in birmi ne sam in ne po zastopniku (kan. 765, 2; 795, 2). Predpis je strog. Ni rečeno namreč samo, da nekatoličan **dovoljeno** ne more biti za botra, ampak je določeno naravnost, da veljavno ne more biti boter.

Da obvarujejo katoličani sebe in krstitelja velikih sitnosti, naj zato nikdar ne vabijo nekatoličanov za botre svojim otrokom.

Sme pa biti nekatoličan navzoč, ko se krst deli.

Obratno pa tudi katoličan nikdar ne sme biti ne sam in ne po zastopniku za botra pri nekatoliškem krstu (Sv. of. 10. ma-

ja 1770, G. Fontes IV, n. 828; 30. junija in 7. julija 1864, G. Fontes IV, n. 978). Biti samo navzoč, ko se krščuje po nekato-liškem obredu, je sicer vobče prepovedano, a se more iz važnih razlogov dovoliti. (Sv. of. 10. maja 1770, G. Fontes IV, n. 828).

4. Zakon. Znano je, da katoliška Cerkev svojim vernikom strogo prepoveduje sklepati zakone z drugoverci, tako s kristjani kot z nekristjani. Prepoved spada med zakonske zadržke: in sicer prepoveduje katoličanu zakonsko zvezo z nekatoliškim kristjanom oviralni zadržek mešane veroizpovedi (kan. 1060), zakon z nekristjanom pa razdiralni zadržek različne vere (kan. 1070). Zakone katoličanov z nekatoličani zlasti z nekatoliškimi kristjani, imenujemo **mešane zakone**, in te zakone Cerkev, kakor že omenjeno, najstrožje prepoveduje in naroča dušnim pastirjem, da naj vernike od njih na vso moč odvrtačejo (kan. 1064, § 1, n. 1). Razlogov za prepoved je več! Zakonca, ki bosta morala živeti v tesni zvezi, dokler ju ne bo ločila smrt, morata biti složna, da bosta srečna. V mešanem zakonu »pa je komaj upati — kot pravi papež Leon XIII., — da bi bila zakonca, ki se ne vjemata v veri, složna v ostalih zadevah.«

Zakonska pogodba je med kristjani povzdignjena k visoki časti zakramenta. Tudi mešani zakon je zakrament. Zato je umljivo iz tega, kar je bilo zgoraj povedano, da Cerkev prepoveduje vernikom sklepati

zakone z nekatoličani, ker je zakon sv. opravilo in celo zakrament.

Tretji in glavni razlog prepovedi pa je ta, ker je v mešanem zakonu katoličanova vera v nevarnosti in je katoliška vzgoja otrok otežkočena. Mešani zakoni le pogosto zavedejo katoličane, da začno imeti vse vere za enako dobre, da več ne razlikujejo med resnico in zmoto, navajajo jih torej v versko brezbržnost.

Ker druge vere dovoljujejo razporoko, katoliška pa ne, se izpostavlja katoličan v mešanem zakonu tudi nevarnosti, da se bo njegov soprog od njega ločil, da bo dosegel razvezo zakona in se znova poročil; katoličan pa po svoji veri ne bo mogel skleniti novega zakona.

Mešani zakoni so skratka katoličanom navadno v pogubo, zato uvidi vsak, kdor veruje v poslanstvo Cerkve in pozna njene naloge, da mora Cerkev take zakone prepovedovati.

Kadar pa pomeni mešani zakon bližnjo nevarnost za vero katoliškega zakonca ali vero otrok, je prepovedan naravnost po božji zapovedi, ki prepoveduje izpostavljanje se bližnji grešni priložnosti. Vedno pa ostane tak zakon prepovedan po cerkvenem zadržku, če tudi se more po pameti soditi, da v njem ne bo bližnje nevarnosti za vero.

Cerkev spregleda ta zadržek le s trpečo ljubeznijo do otroka, četudi nepokornega, ker bi ga rada obvarovala še hujše ne-

sreče. Podeli pa spregled le pod tremi pogoji: a) narekovati morajo spregled važni razlogi, n. pr. upanje, da se bo z zakonom odpravilo pohujšanje, ali nevarnost, da bosta sicer zaročenca živela v priležništvu itd. b) oba zakonca morata dati gotova določena jamstva; c) biti mora izvestno, da bosta oba zakonca obljube držala.

Obljube pa so te: Nekatoliški zakonec se mora zavezati, da bo odvrčal nevarnost, ki bi v zakonu pretila veri njegovega katoliškega zakonca. Obljubiti mora, da mu nikdar ne bo branil izpolnjevati verske dolžnosti in da bo po svojih močeh skrbel, da ga tudi njegovi domači ne bodo ovirali. Oba zakonca se morata zavezati, da bosta dala vse otroke katoliško krstiti in da jih bosta katoliško vzgojila. Ta poročva morata zaročenca navadno podati pismeno, v obliki pogodbe, ki bo veljavna tudi pred državo, zlasti v onih krajih, kjer državni predpisi določajo vero otrok iz mešanega zakona (tako n. pr. v Sloveniji in Dalmaciji). V pogodbi morata dostaviti, da se odpovedujeta vsem pravicam, katere jima glede vere otrok podeljujejo državni predpisi v nasprotju s cerkvenimi določili.

Ako zaročenca pristaneta na opisana poročva in se po okoliščinah more soditi, da bosta obljube tudi držala, cerkvena oblast podeli spregled. Obrniti se je treba na škofijski ordinariat.

Kakor navadni katoliški zakon, se mora tudi mešani zakon skleniti pred župni-

kom in dvema pričama. Strogo je prepovedano iti pred katoliško poroko ali po njej poročiti se pred nekatoliškega duhovnika. Katoličani, ki bi to prepoved prekršili, zadene težka kazen izobčenja iz Cerkve. Isti kazni zapade katoličan, ki bi sklenil zakon pod izrečnim ali pod tihim pogojem, da naj se vsi otroci ali pa le nekateri vzgajajo zunaj Cerkve. Odvezati more grešnika od teh kazni le škof (kan. 2319, § 1).

Pred civilnim oblastvom ali pred katoliškim duhovnikom se katoličan ne more veljavno poročiti.

Nekatoličan ne sme biti za pričo pri katoliški poroki, če ni tega dovolil škof iz važnega razloga. Katoličan ne sme nikdar biti za pričo pri nekatoliški poroki (sv. of. 19. avgusta 1891, G. Fontes IV, n. 1144). Biti samo navzoč pri nekatoliškem poročnem obredu je sicer prepovedano, a se more iz važnih razlogov dovoliti. Mešani zakon ostane ves čas v pristojnosti katoliške Cerkve, zato katoliškemu zakoncju ni dovoljeno, da bi se obrnil radi kake zakonske zadeve na nekatoliško versko sodišče.

5. Pogreb. Pogrebne obrede opravi za umrlim katoličanom katoliški duhovnik. Ako duhovnika ni blizu, pokopljejo umrlega verniki sami, duhovnik pa bo pozneje grob blagoslovil in opravil molitve za rajnega. Nikdar ni dovoljeno, da bi nekatoliški duhovnik pokopal katoličana.

Glede udeležbe katoličanov pri nekatoliških pogrebih velja isto kot pri drugih

verskih opravilih. Taka udeležba je sama po sebi prepovedana; more pa se dovoliti iz važnih razlogov, n. pr. radi vljudnosti, ker bi sicer moral kdo trpeti škodo. Nikdar pa ni dovoljeno sodelovati pri pogrebnih obredih n. pr. nositi svečo, prejeti blagoslovljen kruh (coliva) (sv. of. 30 junija in 7. julija 1864, ad 1, 7, G. Fontes IV, n. 978).

6. Šola. Katoliški otroci ne smejo obiskovati nekatoliških verskih šol (kan. 1374). Tudi v državnih šolah se ne smejo udeleževati nekatoliškega verskega pouka. Ako se v šoli ne poučuje katoliški verouk, imajo starši tem večjo dolžnost, da otroke poučujejo v veri sami. Natančnejša navodila o tem izdajajo škofje (kan. 1374). Ako bi drugoverski učitelji vsiljevali katoliškim učencem nauke svoje vere, naj se starši obrnejo po navodila na škofijski ordinariat. (Instr. sv. of. 24. nov. 1875, Coll. P. F. n. 1449), v sili pa na izpovednika.

7. Udeleževati se takih svečanosti nekatoličanov, ki imajo samo družinski ali narodni značaj, katoličnom ni prepovedano. Pazi pa naj katoličan vedno na to, da ne bo nikoli zatajil svoje vere ali zaničljivo o njej govoril.

IV. del.

Vzhodni kristjani

Krščanska cerkev se je že v prvih krščanskih stoletjih razločevala v dve veliki, takrat še složni in edini polovici, v vzhodno in zahodno cerkev. Zahodna cerkev je razširjena daleč po zahodni in južni Evropi; po preseljevanju in po misijonskem delovanju se širi po vseh delih sveta, Ameriki, Afriki, Aziji in Avstraliji.

Zahodna cerkev ima pri službi božji rimski obred v latinskem jeziku. Samo med Hrvati v Primorju (Senj, Krk) in v Dalmaciji (Split) imajo službo božjo rimskega obreda v staroslovanskem jeziku (glagolaši). V vzhodnih deželah pa se je katoliška služba božja opravljala po drugačnem, vzhodnem obredu.

Nekdaj so bili vsi kristjani vzhodnega obreda zedinjeni z zahodno cerkvijo v eno katoliško cerkev; vsi so priznavali rimskega papeža za poglavarja svete cerkve. Pred tisoč leti pa je nastala žalostna cerkvena ločitev, cerkveni razkol. Vzhodni kristjani so se ločili od katoliške cerkve. A iz one lepe dobe, ko so bili z zahodnimi kristjani združeni v eni veliki krščanski družini, so ohranili še mnogo lepih krščanskih izročil in pobožnosti, posebno pobožnost do Matere božje. Ohranili so še škofo, duhovnike, sveto mašo in sv. Rešnje Telo.

Cerkveni razkol.

Središče vzhodne cerkve so bili Grki v mogočnem vzhodnem krščanskem cesarstvu. Državno in cerkveno središče grškega ali bizantinskega cesarstva je bil Carigrad. Grški cesarji so preveč posegali v cerkvene zadeve in zaslužnjevali cerkev. A tudi carigrajski škofje so se radi vezali z grškimi cesarji. S pomočjo cesarjev so se carigrajski škofje povzdignili nad druge grške škofo; postali so patriarhi. Grški cesarji so se večkrat sprli z rimskimi papeži. Radi so podpirali carigrajske škofo in krivoverce v boju proti Rimu. Tako so večkrat nastajali cerkveni razkoli med Rimom in Carigradom. Posebno nevaren je bil razkol pod patriarhom **Fotijem** (l. 858—886).

Takrat je v Carigradu vladal razuzdani mladi cesar Mihael III. Pobožni patriarh Ignacij je obsojal razuzdanost cesarjevo in njegovega dvora. Zato je cesar pratriarha Ignacija odstavil. Namesto njega je postavil Fotija, učenega, a posvetnega moža. Fotij je skušal dobiti potrjenje od rimskega papeža. A rimski papež Nikolaj I. ga je obsodil. Fotij pa se je tej obsodbi uprl in začel ostro napadati papeža in rimsko cerkev. Z raznimi zvijačami je skušal dokazati, da rimska cerkev uči krivoverske novotarije, posebno v nauku o izhajanju Sv. Duha. Tako je Fotij napravil podlago za žalostni cerkveni razkol.

Po Fotejevi smrti se je razkol za silo poravnal, a pravega miru ni bilo več. Končno so se Grki leta 1054 stalno ločili od rimske cerkve.

Pregled vzhodne cerkve.

Ločeni Grki so za seboj potegnili večino slovanskih narodov, namreč Ruse, Srbe in Bolgare, ko ti še niso mogli dobro pre-

soditi vprašanja cerkvene edinosti in niso dobro vedeli, kdo ima bolj prav, ali Rim ali Carigrad. Dolgo so omahovali med Rimom in Carigradom. Polagoma so se skoraj nezavedno ločiti od rimske cerkve.

Posebno dolgo so omahovali **Srbi**. Stara srbska država je bila v južnem in primorskem delu odločno katoliška; tu je bilo razširjeno bogoslužje rimskega obreda. V severnem in vzhodnem delu Srbije pa je bil razširjen vzhodni obred v staroslovenskem jeziku; a tudi ti Srbi do 14. stoletja niso bili nasprotni rimski cerkvi. Imenitne srbske cerkve in samostane (Studnica, Žiča, Dečani i dr.) so zidali katoliški stavbeniki. Krasno srbsko cerkev v Dečanih je zidal frančiškan Vid iz Kotora (l. 1335). Srbski kralji so se ženili s katoličankami.

Srbski kralj Štefan (Stepan) je dobil kraljevsko krono od papeža Inocenca III. (leta 1219). Pri tem je sodeloval njegov brat **Sava**, veliki verski vzgojitelj srbskega naroda. Sava je kot pobožen mladenič vstopil v samostan na gori Atos. Carigrajski patriarh ga je (leta 1219) posvetil za srbskega nadškofa. Tako je Sava osamosvojil srbsko cerkev, ustanovil več novih škofij ter zelo povzdignil versko življenje in izobrazbo svojega naroda. Zato ga Srbi časte kot svetnika in glavnega svojega verskega vzgojitelja. Kot moder in pobožen škof je bil dober svetovalec svojemu bratu. Gotovo je, da ni bil nasproten rimski cerkvi, dasi je bil na drugi strani zvezan z ločeno

grško cerkvijo. Katoličani mu radi priznavajo velike zasluge, a kot svojega svetnika ga ne morejo častiti.

Še pozneje so bili Srbi v mnogoterih prijateljskih zvezah z rimsko cerkvijo. Srbski kralj Štefan Uroš I. (1243—1276) je imel za ženo pobožno katoličanko Heleno. To pobožno kraljico je srbski narod ohranil v najboljšem spominu; v srbski zgodovini in med srbskim ljudstvom še sedaj slovi kot »sveta kraljica.« Bila je velika dobrotnica cerkva in smostanov, ustanovila je več cerkva in samostanov, katoliških in srbskih, enako je podpirala srbske in katoliške cerkve; dopisovala je s papeži. To je dokaz, da Srbi takrat niso bili nasprotni rimski Cerkvi in da se niso zavedali cerkvenega razkola. Šele sredi 14. stoletja so se odločneje ločili od rimske cerkve.

Srbska cerkev ima torej slavno preteklost v tesni prijateljski zvezi s katoliško cerkvijo. Pod dolgotrajnim turškim jarmom in pod pritiskom carigradskega grškega patriarhata pa je versko življenje zelo opešalo, samostani so skoraj izumrli. Srbsko pravoslavlje se je spojilo z narodnimi srbskimi izročili in z ljudskimi običaji; dobilo je bolj posveten značaj. Med narodnimi verskimi običaji se je zlasti ohranila takozvana »slava«, družinski praznik, v spomin pokristjanjenja. Ta običaj znači pripadnost srbskemu narodu, a sam po sebi ni v tem smislu pravoslaven, da ga ne bi smeli slaviti tudi katoličani; v južni Dalmaciji slave »slavo« tudi nekatere katoliške vasi.

Razen Rusov, Srbov in Bolgarov spadajo k pravoslavni cerkvi še Grki in Romuni. Grki imajo

bogoslužje v starogrškem jeziku, Romuni pa v romunskem jeziku; obred pa je isti kakor pri vzhodnih Slovanih. Poleg tega je nekoliko pravoslavnih Albancev, Arabcev in Gruzinov.

Versko življenje. Ločeni vzhodni kristjani so še po razkolu ohranili škofo, duhovnike in sveto mašo. Ohranili so mnogo lepih izročil krščanskega življenja. A vendar je ločena vzhodna cerkev podobna odlomljeni veji, v kateri se suši življenje.

Dve poglavitni sredstvi krščanskega življenja sta zakramenta sv. pokore (spoved) in sv. Rešnjega Telesa. Zakrament svete pokore se v ločeni cerkvi le redko deli in še takrat površno. Zakrament sv. Rešnjega Telesa prejemajo zelo redko, a še takrat pogosto brez primerne priprave. Pri Grkih in Bolgarih je prišlo v navado, da k velikonočnemu obhajilu pristopajo brez spovedi in brez vsake priprave.

Posebnost vzhodne pobožnosti je češčenje svetnikov in svetih podob, pred vsem pa češčenje Matere božje. To je dragocen ostanek iz nekdanje skupne katoliške preteklosti.

Pravoslavlje. Pravoslavlje pomeni pravovernost. Grki so sebe imenovali pravoslavne, pravoverne v nasprotju z vzhodnimi krivoverci. Protí katoličanom ta naslov ni upravičen, ker bi pomenil, da katoličani niso pravoverni. A katoliška cerkev je nasproti ločenim vzhodnim kristjanom zelo obzirna; ne imenuje jih razkolnike ali celo krivoverce, marveč nezedinjene, ločene kristjane. Tako jim mnogi katoličani puste tudi njihov pravoslavni naslov.

Vzhodni katoličani. Nekoliko milijonov ločenih vzhodnih kristjanov se je od 16. stoletja dalje zedinilo z katoliško cerkvijo. To so katoličani vzhodnega obreda, zedinjeni vzhodni kristjani, uniati. V Jugoslaviji jih je okoli 50.000. Imajo

škofijo v Križevcih na Hrvaškem. Prebivajo v Žumberku ob kranjski meji (pri Metliki), v Bački, v Bosni okoli Banjeluke; v manjšem številu so raztreseni tja do Gjevgejlije ob grški meji. Največ vzhodnih katoličanov, skoraj štiri milijone, je v Poljski; to so katoliški Rusini, Ukrajinci. V severni in južni Ameriki prebiva približno en milijon katoliških Rusinov vzhodnega obreda. V Slovaški in v Podkarpatski Rusiji, ki je združena s Čehoslovaško, jih je okoli pol milijona. V Romuniji je poldrugi milijon katoliških Romunov vzhodnega obreda. V Bolgariji je nekoliko tisoč Bolgarov vzhodnega obreda in okoli 40.000 katoličanov rimskega obreda. V Italiji in Grčiji prebiva nekoliko tisoč katoliških Grkov vzhodnega obreda.

Katoliški Rusini, Bolgari in Hrvati vzhodnega obreda imajo isti staroslovenski bogoslužni jezik in skoraj iste obrede kakor pravoslavni Rusi in Srbi. Sv. obhajilo prejemajo pod obema podobama; duhovnik obhaja vernike tako, da jim z žličico podaja sveto kri, v kateri so drobci svete hostije. A po veri in po verskem življenju se prav nič ne razlikujejo od katoličanov rimskega obreda.

Verske razlike.

Grški razkol ni nastal iz verskih vzrokov. Vendar so Grki skušali razkolu dati versko podlago, da bi ga tako opravičili. Rimsko cerkev so dolžili in še dolže, da je uvedla verske novotarije in odpadla od stare grške pravovernosti. Navadno navajajo naslednje verske razlike:

1. Vrhovno poglavarstvo rimskega papeža.

Ločeni vzhodni kristjani uče, da je Kristus edini vrhovni poglavar. Vidnega vr-

hovnega cerkvenega poglavarja nočejo priznati. Ker nezedinjena vzhodna cerkev nima vidnega poglavarja, zato tudi sama v sebi ni več edina, marveč se je razcepila v toliko samostojnih narodov in držav. Namesto ene vesoljne Kristusove cerkve so ločene narodne in državne cerkve.

Tudi katoliška cerkev priznava Kristusa za svojega vrhovnega poglavarja. Kristus je obenem edina nadnaravna glava skrivnostnega telesa svete cerkve. Iz Kristusa-glave izhaja vsa oblast v cerkvi, iz njega izhaja vse nadnaravno življenje in moč svetih zakramentov. A Kristus je postavil apostole in njih naslednike škofe, da bi po njegovem vnebohodu vladali njegovo sveto cerkev do konca sveta, kakor to priznavajo tudi ločeni vzhodni kristjani. Izmed apostolov pa je izbral apostola Petra za poglavarja apostolov in za vidnega poglavarja vesoljne cerkve. V tem poglavarstvu ima apostol Peter naslednike v rimskih papežih.

To oblast je Kristus Petru obljubil z besedami: »Ti si Peter (skala), in na to skalo bom sezidal svojo cerkev« (Mat. 16, 18). Ločeni bogoslovci se tem besedam radi izogibljejo. A če jih že morajo razlagati, jih v očividnem nasprotju s pravim pomenom razlagajo tako, da je a) Kristus sam edina podlaga (skala) cerkve, b) ali so ta skala vsi apostoli, c) ali pa Petrova vera.

Toda katoliško razlago teh besed potrjujejo:

a) grško-slovanske bogoslužne knjige, ki sv. Petra na podlagi Kristusovih besed imenujejo poglavarja apostolov, pastirja vseh apostolov, vrhovnega apostola, podlago cerkve, prvoprestolnega itd.;

b) grški cerkveni očetje;

c) vesoljni cerkveni zbori pred razkolom, katere tudi Grki priznavajo za nezmotne;

d) vsa cerkvena zgodovina pred razkolom.

Vse te vzhodne priče v soglasju s katoliško Cerkvijo potrjujejo, da je Kristus Petru res podelil vrhovno oblast nad vesoljno cerkvijo z besedami: »Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce« (Jan. 21, 16).

V nasprotju s starimi vzhodnimi izročili trdijo sedanji vzhodni bogoslovci, da Kristus s temi besedami Petra ni postavil za poglavarja vesoljne cerkve, ampak da mu je s tem samo vrnil apostolsko čast, ki jo je bil baje vsled zatajitve izgubil. Toda Peter zaradi zatajitve ni izgubil apostolske časti, in če bi jo bil izgubil, bi mu bila vrnjena takoj z odpuščenjem tega greha. Navedene besede očitvidno pomenijo več kakor navadno apostolsko oblast.

Sam carigrajski patrijarh Fotij (v 9. stoletju), glavni povzročitelj grškega razkola, je priznal vrhovno oblast rimskega papeža; šele potem, ko ga je bil papež obsodil, se je uprl. Zatajil je oblast, ki ga je obsodila.

V zvezi s papežovim vrhovnim poglavarstvom je njegova **nezmotnost**, ki jo zlasti odločno zametajo, odkar je bil ta nauk slovesno razglašen na vatikanskem cerkvenem zboru.

Tajitev papeževe vrhovne oblasti torej ni vzrok, ampak naravna posledica razkola. Kdor namreč odpade od cerkvenega edinstva, že s svojim razkolom dejansko zataji papežovo vrhovno oblast.

Ločena vzhodna cerkev v novejšem času zlasti poudarja, da je **Kristus** edini vrhovni poglavar svete cerkve. Tudi katoliška cerkev uči, da je Kristus poglavitni poglavar svoje cerkve, ker iz njega izhaja vsa oblast škofov in papeža; obenem uči, da je Kristus edina nadnaravna glava cerkve, iz katere izhaja vse nadnaravno življenje in nadnaravna moč nepremagljive cerkve, ki je skrivnostno telo Kristusovo. Kakor pa vidno cerkev vladajo škofje kot nasledniki apostolov, tako je potreben tudi viden vrhovni poglavar škofov in vesoljne cerkve. Kakor poglavarstvo škofov ne nasprotuje Kristusovi oblasti nad cerkvijo, tako tudi papeževa vrhovna oblast ni v nasprotju s Kristusovim poglavarstvom.

Po nauku ločene vzhodne cerkve ima vidno vrhovno vlado in učiteljsko oblast nad vesoljno cerkvijo samo **vesoljni cerkveni zbor**, zbor škofov vesoljne cerkve. Torej tudi ločeni vzhodni kristjani priznavajo potrebo vidne vrhovne cerkvene oblasti. A žalostna resnica je, da vzhodna cerkev po razkolu, torej že nad tisoč let, ni imela nobenega vesoljnega zbora. Kako naj se bori proti tolikim zmotam in nevarnostim, ako je njena edina vrhovna oblast že nad tisoč let mrtva! Ali je mogoče, da je Kristus svojo cerkev tako čudno uredil?

2. Izhajanje Svetega Duha iz Očeta in Sina.

Ločeni vzhodni kristjani v nasprotju s katoliškim naukom učijo, da izhaja Sveti Duh samo iz Očeta. Toda katoliški nauk potrjujejo grško-slovanske bogoslužne knjige in grški cerkveni očetje (sv. Atanazij, Bazilij, Epifanij). Noben cerkveni zbor in noben grški cerkveni oče ni učil, da izhaja Sveti Duh samo iz Očeta. Preprosto ljudstvo te razlike sploh ne razume.

3. Brezmadežno spočetje Device Marije.

Ta katoliška verska resnica je v popolnem soglasju z vzhodno pobožnostjo do Matere božje. Bolj ali manj jasno je obsežena v nauku vzhodnih cerkvenih očetov in v starih vzhodnih cerkvenih izročilih. Vzhodni bogoslovci so začeli to versko resnico tajiti šele potem, ko so se je katoličani že bolj jasno zavedali in posebno potem, ko jo je katoliška cerkev slovesno razglasila (l. 1854).

4. Vice, čistilišče.

Ločena vzhodna cerkev v svojih molitvah in mašah za rajne priznava vice, čistilišče. A njen nauk o posebnem stanju in kraju, kjer se duše očiščujejo, ni tako jasen kakor katoliški. Zato ločeni vzhodni kristjani mislijo, da se katoliška cerkev v tem nauku razlikuje od vzhodnega nauka.

5. Odpustki.

Kakor protestanti, tako se tudi ločeni kristjani radi spotikajo ob katoliški nauk o odpustkih. Ta nauk jim je posebno zato tako neljub, ker ne priznavajo vrhovne papeževe oblasti.

6. Obredne razlike.

Po povzdigovanju se v vzhodni maši moli molitev k Svetemu Duhu (epikleza), s prošnjo, naj kruh in vino izpremeni v Kristusovo telo in

kri. S to molitvijo se izraža, da pri izpremenjenju kruha in vina v Kristusovo telo in kri sodeluje Sveti Duh, podobno kakor je sodeloval pri učlovečenju. Mnogi nezedinjeni bogoslovci trdijo, da se šele po tej molitvi izvrši izpremenjenje, a priznavajo, da so tudi besede: »To je moje telo« itd. bistvene.

Po vzhodnem obredu se krst navadno vrši s trikratnim potapljanjem. Sveto birmo deli duhovnik (ne škof) takoj po krstu. Pri sv. maši se rabi kvašen kruh. Verniki se obhajajo s sveto krvjo, kateri so primešani drobci svete hostije; le izjemoma se katoličani vzhodnega obreda obhajajo tudi s samo sveto hostijo, da se lažje pospešuje pogostno sveto obhajilo.

Te in podobne obredne razlike nekateri prenapeti vzhodni bogoslovci tako pretiravajo, da jim pripisujejo veliko versko važnost. Katoliška cerkev pa dovoljuje vse te obredne posebnosti in vzhodnim katoličanom celo ukazuje, da jih ohranijo.

7. Krst.

Grki so že v 11. stoletju začeli trditi, da krst po rimskem obredu ni veljaven. Še sedaj imajo Grki katoliški krst za neveljaven in prekrščujejo odpadle katoličane, ki hočejo biti sprejeti v grško cerkev. Ta čudna zmota o neveljavnosti katoliškega krsta se je pod grškim vplivom deloma razširila tudi v srbski cerkvi, ki včasih zahteva prekrščevanje odpadlih katoličanov. Rusi pa priznavajo veljavnost katoliškega krsta. V vprašanju o veljavnosti katoliškega krsta se razodeva velika nedoslednost ločenih vzhodnih kristjanov, ki v tako važni stvari nimajo jasnosti in edinosti.

8. Birma.

V ločeni in v katoliški vzhodni cerkvi deli birmo duhovnik otrokom takoj pri krstu. Katoliška cerkev priznava veljavnost te birme.

9. Obhajilo.

V vzhodni cerkvi obhajajo vernike s sveto krvjo, kateri so primešani drobci svete hostije. V rimski cerkvi pa se deli sv. obhajilo samo pod podobo kruha (hostije). Nekateri vzhodni kristjani se nad tem pohujšujejo in trdijo, da je tako obhajilo manj veljavno. Toda obhajilo pod samo podobo kruha je bilo v katoliški cerkvi tudi na vzhodu običajno že v prvih stoletjih, posebno, kadar je bilo treba sv. Rešnje Telo shranjevati za bolnike, puščavnike in jetnike. Verska resnica je, da tudi pod eno samo podobo prejmemo celega Kristusa in vse milosti sv. Rešnjega Telesa.

7. Sveti zakon (ženitev).

Katoliška cerkev strogo uči nerazdružnost svetega zakona. Ločena vzhodna cerkev pa v mnogih slučajih dovoljuje popolno zakonsko ločitev ali razporoko; ločeni se smejo na novo poročiti z drugimi. Katoliška cerkev pa dovoljuje samo ločitev »od mize in postelje«, a veljavnega svetega zakona ne razveljavlja. To je važna verska razlika, ker vprav zaradi tega slabi katoličani večkrat odpadejo, da bi se mogli na novo poročiti.

Kakor vzhodna cerkev sama v sebi ni več edina, tako so vzhodni kristjani needini tudi v naštevanju verskih razlik. Nekateri jih naštevajo več, drugi manj. Omenili smo

tiste razlike, ki jih najbolj navadno naštevajo.

Izmed naštetih verskih razlik je samo prva (papeževa vrhovna oblast in nezmotnost) najbolj važna in resna, ker je v bistveni zvezi z razkolom. Druge razlike so nastale vsled prepirljivosti Grkov, da bi z njimi zakrili svoj nesrečni razkol. Nekatere pa so nastale zato, ker je v vzhodni cerkvi opešalo versko življenje in so otemnela verska izročila. Preprosto ljudstvo jih večinoma ne pozna. Celo mnogi učeni vzhodni bogoslovci vzhodne cerkve trdijo, da verske razlike ne delajo časti ločeni vzhodni cerkvi, in da je samo nauk o papeštvu resna verska razlika.

V. del.

Zapeljive krivoverske sekte (LOČINE)

Po vsej Jugoslaviji, posebno na Hrvaškem in v Srbiji, se zadnja leta močno širita dve krivi veri, ki sta nastali v Ameriki, na protestantskih tleh. Pristaši prve se zovejo »Adventisti«, druge »Raziskovalci sv. pisma«. Dobro plačani agitatorji jih vsiljujejo najrajši preprostim ljudem.

Adventisti so dobili svoje ime po latinski besedi *adventus*, kar pomeni prihod. Privrženci te sekte namreč verujejo, da skoraj pride Kristus drugič na zemljo in da nastopi konec sveta. Ustanovitelj adventizma je neki Miller, ki je pred sto leti živel v Severni Ameriki. V drugi polovici prejšnjega stoletja so adventizem zanesli v Evropo. Pri nas se je začel širiti po svetovni vojni.

Voditelji krive vere so že večkrat napovedovali natančno letnico Kristusovega prihoda, a njih prerokbe se niso marale izpolniti. Sedaj učijo previdneje samo to, da je dan Gospodovega prihoda že blizu. Napačno tudi učijo, da je Gospodov dan

in dan počitka sobota, ne nedelja; zato jih v Srbiji imenujejo »subotaše«. Od sv. zakramentov priznavajo samo krst in neke vrste obhajila, a zametavajo sv. mašo, sv. birmo, zakramentalno spoved, mašniško posvečenje in nerazdružnost zakona. Nasprotujejo češčenju Matere božje in svetnikov. Do katoliške Cerkve, papeža in duhovnikov so polni sovraštva. Papeža imenujejo antikrista.

Vseh privržencev je danes okrog 300.000. Glavno sredstvo za širjenje so adventistične knjige in brošure. Raznašalci teh knjižic so zelo vsiljivi. Preproste ljudi najlaže premotijo z nizko ceno in vabljivimi naslovi na knjižicah. V naših krajih se širijo tele adventistične brošure: »Blaženo upanje kristjana.« — »Koprnenje iz davnih dni.« — »Videnje v večnost.« — »Kristus Kralj.« — »Znamenja našega veka.« — »Trpljenje Kristusa za človeštvo.« — »Pot k resnici.« — Vse te knjižice so izšle tudi v srbohrvatskem jeziku. Poleg tega izdajajo dva lista »Preporod« in »Život i zdravlje«.

Adventistična književna založba je bila prvotno v Novem Sadu. Pred par leti je svoj sedež prenesla v Beograd.

Raziskovalci sv. pisma so adventistom podobna krivoverska ločina. Skrivajo se pohlevno za sv. pismo, a z napačnim razlaganjem božje besede uče celo vrsto zmot. Zelo spretno izkoriščajo bedo današnjih

dni, napovedujejo skorajšnji konec stisk in nadlog ter marsikoga premotijo.

Kriva vera »Raziskovalcev sv. pisma« je stara dobrih 60 let. Njen začetnik je bil ameriški trgovec K. Russell. Ta je bil trgovsko zelo naobražen, pa tudi sicer nadarjen, nenavadno podjeten, a brez vsake znanstvene, predvsem bogoslovne izobrazbe. Domišljjal si je, da je on prvi pravilno doumel sv. pismo. Zašel je v najtežje zmotte zoper sv. vero.

Za Russellom uče »Raziskovalci sv. pisma«, da je nauk o sv. Trojici kriva vera. Človeka ponižujejo na stopnjo živali, ker ne ločijo duše od telesa. Njihov glavni in najbolj privlačni nauk pa je, da ni pekla in večnih kazni v njem. Tudi nebesa in vice taje. O Kristusu trdijo, da je že od l. 1874. nevidno med nami in bo v kratkem ustanovil tisočletno kraljestvo miru in sreče. O cerkvi in duhovnikih se izražajo skrajno sovražno in žaljivo.

Sekta se širi po večini s tujim, zlasti ameriškim denarjem. Svetovno središče »Raziskovalcev« je v Ameriki v Brooklynu. Voditelj sekte je danes ameriški sodnik Rutherford. Organizacija je razpredena po vsem svetu. Vseh pristašev je okrog 100.000. Pri nas jih poznamo od l. 1925. dalje. Sedež in središče propagande za Jugoslavijo je mesto Maribor. Tu tiskajo in izdajajo knjige in brošure v slovenskem, hrvaškem in srbskem jeziku (v cirilici). Za južne kraje naše države so zad-

nji čas ustanovili podružnico v Belgradu. Uradno se pri nas nazivljajo »Udruženje istraživača (raziskovalcev) sv. pisma za kraljevinu Jugoslaviju«; založništvo njihovih knjig se imenuje »Svetionik«.

Po zelo nizki ceni ali zastonj vsiljujejo naslednje knjige in brošure: »Harfa božja«. — »Stvarjenje«. — »Zastava za narod«. — »Kje so mrtvi?« — »Vrnitev našega Gospoda«. — »Kraljestvo božje, up sveta«. »Križ«. — »Pribežališče v kraljestvo.« — Poleg tega razpečavajo protestantsko sv. pismo.

Zavedajte se, da so to krivoverske knjige. Knjig s tako vsebino katoličan ne sme brati, niti jih shranjevati. Knjige, ki obravnavajo verske resnice, morajo imedobrenje cerkvene oblasti. Če katera nima tega odobrenja, jo brezpogojno odklopite. Nezmotna učiteljica verskih resnic in razlagateljica sv. pisma je samo sv. Cerkev. Njenega nauka in njenih navodil se držite!

Starokatoličani.

Po vaticanskem cerkvenem zboru (leta 1870.) se je nekoliko katoliških škofov uprlo verskemu nauku o papeževem poglavarstvu in o njegovi nezmotljivosti. Odpadli so od katoliške cerkve in si nadeli ime starokatoličanov. Okoli sebe so zbrali odpadnike, ki so odpadli zaradi užaljenosti, zaradi ženitve in iz drugih posvetnih raz-

logov. Vseh skupaj je okoli 200.000. Raztreseni so v raznih evropskih državah in v Ameriki. Središče je v Holandiji. Imajo škofo in duhovnike. Zavrgli so mnoge verske nauke: papeževu poglavarstvo in nezmotnost, spoved, češčenje svetnikov, brezmadežno početje M. B., vero v resnično Jezusovo pričujočnost v svetem Rešnjem Telesu i. dr.

V Jugoslaviji se je starokatoliška cerkev ustanovila na ta način, da so se njej pridružili odpadli duhovniki in verniki tako imenovane »narodne cerkve«. Vsega skupaj je v Jugoslaviji ca 15.000* starokatoličanov. Škofa imajo v Zagrebu. Duhovniki so oženjeni. Pristaše dobivajo zlasti s tem, da radi dovoljujejo zakonsko ločitev (razporoko). Agitirajo zlasti v večjih mestih in med delavci. Ne dajte se premotiti od imena starokatoličanov. To niso katoličani, marveč krivoverci, izobčeni iz katoliške cerkve, nevarni pravi veri in katoliškemu verskemu življenju.

* število starokatoličanov je že zelo padlo.

VI. del.

Društvo za varstvo deklet v Ljubljani

V Ljubljani se je leta 1933 ustanovilo društvo za varstvo deklet, ki mu je namen oskrbeti potujočim ženam in dekletom razne nasvete in navodila, skrbeti za brezposelne služkinje v kolikor je to mogoče, jim preskrbeti službe in podobno. Društvo oskrbuje Kolodvorski misijon na ljubljanskem glavnem kolodvoru, kjer je pri prihodu vseh vlakov kolodvorska pomočnica, ki sprejema došle potnice, katere potrebujejo pomoči, nasveta ali prenočišča. Ima tudi svoje malo zavetišče v Kotnikovi ul. št. 8., kjer došle lahko za prvo pomoč prenočujejo. Društvo ima po svojih pravilih tudi še širši delokrog, ki ga bo v danih razmerah od leta do leta razširjalo.

Na kolodvoru v Mariboru posluje tudi mariborski kolodvorski misijon, ki po svoji zastopnici na kolodvoru oskrbuje enako delo, kakor ljubljanski.

Sorodna organizacija v Ljubljani je Poselska zveza, ki ima svojo posredovalnico za službe v Delavski zbornici na Miklo-

šičevi cesti svoje zavetišče pa v Domu služkinj, Križevniška 2.

V Zagrebu je društvo »Naš dom«, ki ima slične namene, kakor ljubljansko društvo ter ima svoje zavetišče, prenočišče in posredovalnico v Beogradski 10. V kratkem prične poslovati Kolodvorski misijon.

V Beogradu imajo slovenske služkinje svoje društvo in se zbirajo poleg katoliškega župnišča v Krunski ul. poleg tega je tudi zavetišče za brezposelne služkinje, ki ga oskrbujejo šolske sestre v Hadže Prodana 19.

V Skoplju je služkinjsko zavetišče Dom sv. Marte v Karadjordjevi št. 56., ki ga oskrbujejo slovenske usmiljenke. Tam je sedež društva enakega imena, ki prireja za služkinje sestanke, predavanja in skrbi tudi za zabavo.

V Sarajevu skrbe za brezposelne služkinje ter jim tudi nudijo zavetišča ob času brezposelnosti Hčere božje ljubavi, ki imajo svoj Zavod sv. Jožefa na Banjskem bregu.

V Splitu obstoja že več let društvo za zaščito djevojaka, ki nudi dekletom zavetišče in jim posreduje delo. Svoje prostore ima v Rimski ulici 3. in vse delo oskrbujejo ss. dominikanke. V zadnjem času pa se je organiziral tudi kolodvorski, luški in avtobusni misijon, katerega oskrbujejo prostovoljno gospe in gospodične, članice imenovanega društva.

V mnogih krajih, kakor je znano iz časopisja, pa se združujejo tudi služkinje v Križarskih sestrinstvih, kjer si izpopolnjujejo svojo izobrazbo in se prijetno zabavajo med enako mislečimi sestrami.

Prej naštetá društva in ustanove za varstvo deklet pa imajo za one, ki se izseljujejo v druge države, **tudi naslove enakih društev** in ustanov v inozemstvu in se za to z zaupanjem lahko obrnejo do njih vse one, ki bi morebiti potovale iz dežele v deželo, iz države v državo, pa nimajo znancev. Ta društva pa so prav v ta namen ustanovljena, da se zanimajo za taka dekleta ter jim gredo z dobrim svetom na roko.

Zaupniki Družbe sv. Rafaela

Po južnih mestih države:

Družba sv. Rafaela,
Zagreb
Kaptol št. 9.

Savez Organizacije Izselenika,
Zagreb
Branimirova ul. br. 15.

G. Janez Hladnik, slovenski duhovnik
Zagreb
Kaptol št. 3.

G. Andrej Tumpej, C. M.
Katolička župna crkva
Čukarica - Beograd.

G. Tomaž Ulaga, profesor
Beograd
Hadži-Prodanova ul. br. 19.

G. Anton Kordin,
profesor in biskupski konzultor
Prizren
Vardarska banovina.

G. P. Ferdinand Zajc, župnik
Rimokatolička župna crkva »Sv. Jurija«
Zaječar.

Katolički župni ured,
Kosovska Mitrovica
Zetska banovina.

Katolički župni ured,
Skoplje
 Kralja Petra ulica
 Vardarska banovina.

R. K. Cerkvena Općina
 v **Slatini**
 p. Banjaluka.

Uhelj Edvard,
Slatina
 p. Banjaluka.

Gruden Ivan,
 zemljoradnik
Bistrenka
 p. Demir-kapija
 Vardarska banovina.

Pavlin Josip
Selo Novo Kosovo 29
 p. Priština.

Ličen Josip
Livada pri Slatini
 p. Uroševac
 Vardarska banovina.

Ličen Anton
Novo selo kod Slatine
 p. Uroševac
 Vardarska banovina.

Nemčija:

G. Kalan Janez, duhovni svetnik
Rachowitz
 P. Rudzinitz (Oberschlesien).

G. T. Tensundern
 Geistlicher Rat
Hövel bei Hamm
 Westfalen - Deutschland.

G. Goričar Maks,
izseljeniški izaslanik
Düsseldorf
Kapellstrasse 9 a.

Zveza Jugoslovanskih Katoliških Društev svete
Barbare v Nemčiji
Predsednik: Ivan Lindič
Moers - Meerbeck
U-str. 19.

Francija:

G. Skebe Silvester
Aumonier Emig. Slovene
15 rue d'l Eglise
Merlebach, Moselle
France.

G. švelc Anton
Aumonier Emig. Slovene
Aumetz, Moselle
France.

G. Valentin Zupančič
Aumonier Emig. Slovene
17 rue Mozart Fosse 16
Lievin, Pas de Calais
France.

Holandija:

G. Oberžan Drago
izseljeniški duhovnik
Heerlen, Limburg
Uile straat No. 12 a.
Holland.

G. P. Teotim van Velzen
Heerlen, Limburg
Holland.

Belgija:

Zveza Jugoslovanskih Katoliških Društev sv. Barbare v Holandiji

Predsednik: Ivan Novak

Heerlen, Limburg

Holland.

G. Stoviček Svatopluk,

izseljeniški učitelj

Eysden - St. Barbe

Avenue Mercier 93

Belgija.

Podporno društvo sv. Barbare

Predsednik: Josip Pavlič

Eysden - St. Barbe

Traversiere 1

Belgija.

U. S. A. — New York:

General Travel Service

(g. Leo Zakrajšek)

1395 Second Ave

New York, N. Y.

U. S. A.

Rev. P. Hijacint Podgoršek

62 St. Marco Place

New York, N. Y.

U. S. A.

Argentiniya:

G. Kastelic Jose,

Capellan de la colonia Eslovena

Calle Avalos 250 (La Paternal)

Buenos Aires

Rep. Argentina.

Brazilija:

G. Paternost Franjo,
Caixa Postal 1723
Sao Paulo
Brazilija.

G. Kadunc A. Anton, ing.
Rua S. Bento, 24-3, andar
Sao Paulo
Brazilija:

Egipet - Afrika:

P. Cherubin Begel, O. F. M.
Asilo S. Francesco
Rue Menasce 36
Alexandria - Egipte
Afrika

G. P. Franc Morscher
Catholic Mission
Ernelo, P. O. Box
Transvaal, Südafrika.

G. P. Eugen Stanet
Eglise St. Joseph
Calro, Egipte
Afrika.

Azija - Palestina:

G. P. Adolf Čadež, O. F. M.
Betlehem
Box 45
Palestina.

Imenik zavetišč za potujoče ženstvo

Avstrija:

Zentralstelle der Caritas socialis, Wien, I. Petersplatz 6/II.

Heim, Wien, IX. Pammergasse 9.

Zentralstelle der BHM »Soziale Hilfe«, Wien XVIII. Währingerstr. No. 95.

Holandija:

Amsterdam: Home Lydia Roclof, Hart plein 2.

Rotterdam: Kortenaerstraat 1

Švica:

Basel: Marienhaus, Horburgstr. 54

Jugoslavija:

Ljubljana: Kolodvorski misijon, Masarykova 12

Zavetišče: Kotnikova 8

Poselska zveza in Posredovalnica: Delavska zbornica

Služkinjski dom: Križevniška ul. 2

Maribor: Kolodv. misijon, zavetišče Marijanišče

Zagreb: Beogradska ul. 10

Beograd: Hadži-Prodanova ul. br. 19

(Krunska ul. župnišče)

Sarajevo: Zavod sv. Jožefa, Banjski breg (Hčere božje ljubavi)

Skoplje: Dom sv. Marte, Karadjordjeva 56

Split: Društvo za zaštitu djevojaka, Rimska ul. 3

